

СТАНОВИЩЕ

във връзка с провеждане на процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор” от Калин Красимиров Томов – редовен докторант, професионално направление 3.3 „Политически науки“ (Европеистика - Икономически изследвания на ЕС) с тема на дисертацията „Развитие на дигиталния вътрешен пазар на ЕС”

Рецензията е изготвена от проф. д.ик.н. Димитър Хаджиниколов, преподавател в УНСС, катедра „Международни икономически отношения и бизнес“.

1. Актуалност и практическа значимост

За актуалността на изследването говорят следните аргументи:

- Дигиталните услуги, които е разгледал автора, заемат все по-важно място в нашия живот – те определят както достъпа до информация, така и съвременното общуване и даже голяма част от съвременната търговия и производство.
- Европейската интеграция достигна фазата на единния вътрешен пазар в края на 80-те и началото на 90-те години на миналия век, когато дигиталните услуги бяха все още в начална фаза на развитието си. Това налага адаптиране към новите реалности. Фрагментирането на единния пазар на отделни национални сектори на влияние затруднява развитието на дигиталните услуги и налага изграждането на единния дигитален пазар.
- От началото на новия век и особено през последните десетина години, европейските институции отделят специално внимание на дигитализацията и на дигиталния вътрешен пазар. Това поставя българската икономика и българската администрация пред нови сериозни изпитания и потвърждава необходимостта от подобни изследвания, като това извършено от Калин Томов.

2. Постижения на дисертанта

Представеният за рецензиране труд включва четири глави, заключение и библиография и общия обем на работата надхвърля 350 страници.

В увода добре са формулирани обекта и предмета на изследването. Представени са работните хипотези и целите на изследването. В първата глава е анализирано развитието и съвременното състояние на интеграционните теории, проследен е пътят на развитието на принципите за единния пазар, чрез практиката на съда в Люксембург и приемането на мерките от бялата книга на Европейската комисия за завършването на вътрешния пазар.

Втората глава е посветена на един много важен проблем – взаимодействията между глобалните и регионалните икономически процеси. Задълбочено са изследвани общите черти и спецификата на икономическото развитие и външната търговия на т. нар. стари държави-членки (ЕС 15) и новите държави-членки (ЕС-13).

В третата глава е представена регулаторната рамка на единния дигитален пазар на ЕС. Специално внимание е отделено на Стратегията за цифров единен пазар за Европа. Личи много добро познаване на материята, Интересен проблем, който е загатнат от автора, са ограниченията пред електронната търговия, възникващи от националния характер на редица регулаторни мерки, като регулирането на

електронните разплащания, честотните ограничения и др. Направен е обширен преглед на постиженията и проблемите пред електронната търговия в отделните държави-членки.

В четвърта глава е включено емпирично наблюдение на факторите, определящи позициите на държавите-членки и на европейските институции при развитието на регулаторната рамка на единния дигитален пазар, като са проведени събеседвания с 24 експерти.

Обобщавайки, като постижения на автора с приносен характер, могат да се посочат следните:

- Анализът на дигиталния пазар у нас и обосноваването на връзката между напредъка на дигиталните технологии и успешното ни включване във вътрешния пазар на ЕС.
- Идентифицирането на съществени пречки пред развитието на единния дигитален пазар на ЕС, например изоставането на единните следпродажни услуги, силната пазарна концентрация, изкуственото фрагментиране на пазара чрез технологични ограничения и др.
- Успешният сравнителен анализ на съвременното състояние и на перспективите за развитие на дигиталната търговия в икономиката на ЕС и в някои национални икономики.
- Обобщението на основните параметри на регулаторната рамка на програмата за изграждане на единен дигитален пазар на ЕС и идентифицирането на областите, където е необходима допълнителна намеса на европейските институции.
- Задълбоченият критичен преглед на Стратегията за цифров единен пазар за Европа, по-специално обосноваването на ценни предложения за реформиране на системата за събиране на ДДС при трансграничните електронни продажби, за промяна в системата за управление на радиочестотния спектър, усилване на защитата на конкуренцията, постигане на оперативна съвместимост на електронните обществени услуги, усилване на борбата с незаконното съдържание в интернет и др.
- Анализът на Стратегията за осъвременяване на единния пазар и дефинирането на ползите и рисковете, произтичащи от по-нататъшната либерализация и хармонизация на законодателството.
- Изследването чрез интервюта на предизвикателствата пред развитието на правната рамка на единния дигитален пазар на примера на две предложения за правни актове: Директивата относно пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги и Пакетът за безопасността на продуктите и надзора за пазара. Направеното от автора емпирично проучване установява редица проблеми в процеса на изработване на предложенията и взимането на решенията в сложната междуинституционална процедура, която се прилага в ЕС.

3. Бележки и препоръки

Могат да се направят и някои бележки и препоръки, които да послужат като ориентир при по-нататъшните изследвания на докторанта:

Общи препоръки

- Би било добре да се търси по-голям синтез при предаването на съдържанието на документите на ЕС.
- Добре е, също така, авторът да формулира повече изводи, базиращи се на статистически наблюдения и на съответните изчисления.

Първа глава

- При теоретичния анализ на ползите и рисковете, свързани с либерализирането на търговията, е необходимо да се обърща съответното внимание и на социалните последици, свързани с намаляването на заетостта в страните с по-лоши конкурентни показатели. За това в СТО е приет терминът „асиметрични преференции“, който в условията на единния пазар на ЕС може да се асоциира с кохезионните мерки. Освен това не бива да се абсолютизира значението на единния пазар за развитието на конкуренцията, тъй като в условията на глобализация съществува изострена глобална конкуренция (например в условията на европейския единен пазар – вноса на китайски изделия).
- При разглеждането на ефектите от свободното движение на работна сила и на капитал трябва да се имат предвид и рисковете, свързани с неконтролираната имиграция, която може да затрудни бюджета на приемащите държави, а при движението на капитала – риска от концентрация на капитал и производствени мощности в интеграционния център за сметка на периферията.

Втора глава

- Трябва по-ясно да се очертае значението на кохезията при формирането на единния пазар. На съвременния етап на интеграцията определящ индикатор за формирането на единния пазар вече не е вътрешно-общностната търговия, която през 80-те години на миналия век е била даже по-голяма като процент отколкото сега (поради влиянието сега на аутсорсинга и на „китайския фактор“). Днес, на преден план като обединяващ фактор, излизат единните правни регулации, програмите и стратегиите, които се приемат от европейските институции и се прилагат от държавите-членки.

Трета глава

- При утвърждаването на либерализацията в търговията не бива да се забравя и за социалните ефекти, свързани с увеличената безработица. Именно тези ефекти подтикват някои държави-членки към скрити форми на протекционизъм, маскирани като „технически бариери“.
- При оценката на стратегията за създаване на Съюза на капиталовите пазари трябва да се отчита факта, че тази стратегия е насочена предимно към развитите държави-членки, докато за новите държави-членки и по-специално за България, основно значение продължават да имат кохезионните мерки и бюджетното финансиране.

4. Заключение

Представеният за рецензиране труд на тема „Развитие на дигиталния вътрешен пазар на ЕС“ има достойнствата на сериозно научно изследване и отговаря на всички законови изисквания за присъждане на научно-образователната степен „доктор“. Авторът е обобщил огромен материал, подходил е критично към разглежданите проблеми, направил е собствено емпирично наблюдение и е формулирал оригинални изводи.

Това ми дава основание да изразя своето положително становище относно придобиването от Калин Красимиров Томов на научно-образователната степен „доктор“.

София, 13 септември 2016 г.

Изготвил становището:

проф. д.ик.н. Димитър Хаджиниколов